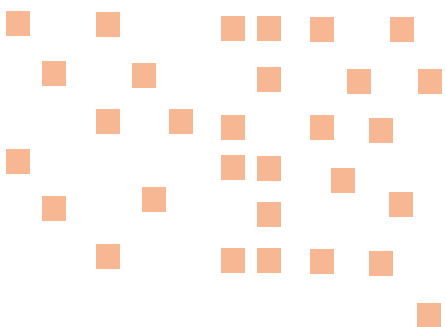

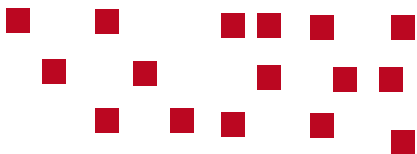
FEDERACJA ROSYJSKA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia dla
ludności cywilnej

DPU-WIKP-424/512/2024
09.10.2024

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Federacji Rosyjskiej.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 146 mln.^[1]

Skład etniczny: Rosjanie – 77,7%, Tatarzy – 3,7%, Ukraińcy – 1,4%, Baszkirzy – 1,1%, Czuwasze – 1%, Czeczeni – 1%, inni – 10,2%, bez określenia – 3,9%.^[2]

Skład religijny: prawosławni – 15-20%, muzułmanie – 10-15%, inni chrześcijanie – 2% (powyższe szacunki dotyczą praktykujących wiernych; w Federacji Rosyjskiej jest też jednak duża populacja niepraktykujących wiernych i niewierzących).^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Zgodnie z zapisami konstytucji Federacji Rosyjskiej (FR) przyjętej w dniu 12 grudnia 1993 r., Rosja jest federacyjną republiką prezydencką.^[4] Jednak w praktyce jest to państwo silnie scentralizowane, w którym absolutną władzę posiada prezydent W.W. Putin i jego otoczenie. Parlament służy zaś do utrzymywania stabilności i lobbowania interesów grupowych wewnątrz elit władzy.^[5]

Szczególnie od momentu rozpoczęcia przez Rosję pełnoskalowej wojny w Ukrainie, tj. od 24.02.2022 r., ustrój kraju zdradza coraz więcej cech charakterystycznych dla dyktatury autorytarnej lub totalitarnej, czy dyktatury wojennej, tj. władze rosyjskie stosują masowe represje wobec osób protestujących przeciwko rządowi i prowadzeniu wojny w Ukrainie, zlikwidowały opozycję, wprowadziły blokadę informacyjną, prowadzą ofensywę propagandową i mobilizację społeczną oraz głoszą i realizują idee imperialne.^{[6][7]}

---

¹ Country Meters, Russian Federation population (2024) live, https://countrymeters.info/en/Russian_Federation

² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

⁵ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Wybory parlamentarne w Rosji: demonstracja siły Kremla, 21.09.2016, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-09-21/wybory-parlamentarne-w-rosji-demonstracja-sily-kremla>

⁶ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Dyktatura wojenna: władza i społeczeństwo w Rosji, 22.03.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-03-22/dyktatura-wojenna-wladza-i-spoleczenstwo-w-rosji>

⁷ Wniped.amu.edu.pl, System polityczny Federacji Rosyjskiej | Bryk Maturalny #5, 04.01.2023, <https://szkola.wniped.amu.edu.pl/2023/01/04/system-polityczny-federacji-rosyjskiej-bryk-maturalny-5/>

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Federacja Rosyjska dzieli się na 83 podmioty: 21 republik, 9 krajów, 46 obwodów, 2 miasta o znaczeniu federalnym, jeden obwód autonomiczny, a także 4 okręgi autonomiczne.^[8]

Od marca 2014 r. Moskwa wlicza w skład FR również dwa dodatkowe podmioty, formalnie stanowiące część Ukrainy: Republikę Krym oraz miasto federalne Sewastopol.^[9] Z kolei 30 września 2022 r. prezydent FR Władimir Putin podpisał „porozumienia” o przyłączeniu zdobytych części czterech ukraińskich obwodów: donieckiego (tzw. Donieckiej Republiki Ludowej, DRL), ługańskiego (tzw. Ługańskiej Republiki Ludowej, ŁRL), chersońskiego i zaporoskiego do Rosji.^[10] Zarówno aneksji Krymu, jak i powyższych obwodów ukraińskich przez Rosję, nie uznaje społeczność międzynarodowa, w tym Rzeczpospolita Polska.^{[11][12]}

Mapa. Podział administracyjny Federacji Rosyjskiej
(https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82_administracyjny_Rosji)

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 26.03.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

⁹ Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Informator Ekonomiczny, Rosja, aktualizacja z 01.04.2020, <https://www.gov.pl/web/rosja/informator-ekonomiczny>

¹⁰ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosja ogłasza aneksję czterech regionów Ukrainy, 03.10.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-10-03/rosja-oglasza-aneksje-czterech-regionow-ukrainy>

¹¹ Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Informator Ekonomiczny, Rosja, aktualizacja z 01.04.2020, <https://www.gov.pl/web/rosja/informator-ekonomiczny>

¹² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Prezydent FR jest głową państwa i zwierzchnikiem sił zbrojnych. Wybierany jest na sześć lat w drodze wyborów bezpośrednich. Ostatnie wybory prezydenckie w Federacji Rosyjskiej odbyły się w dniach 15-17 marca 2024 r. Pierwszy raz w historii wyborów prezydenckich można było głosować przez 3 dni.^[13] Wygrał je po raz piąty z rządu **Władimir Putin**. Uzyskał rekordowy wynik wynoszący 87,3% głosów, dzięki również najwyższej w historii Federacji Rosyjskiej frekwencji wyborczej, która wyniosła 77,4%. Kolejne wybory prezydenckie planowane są w 2030 r.^[14]

Zgodnie z obowiązującymi w chwili poprzednich wyborów prezydenckich z 2018 r. zapisami konstytucji Federacji Rosyjskiej, ostatnia kadencja W. Putina miała upłynąć w 2024 r., i nie mógłby on kandydować w ww. wyborach z 15-17 marca 2024 r. Jednak dzięki wprowadzonym do konstytucji FR poprawkom i po przegłosowaniu ich w referendum na przełomie czerwca i lipca 2020 r. jego kadencje zostały „wyzerowane”. Tym samym uzyskał on potencjalnie możliwość pełnienia funkcji prezydenta przez dwie kolejne kadencje, tj. do 2036 r.^[15]

Rząd i premier. Władza wykonawcza należy do rządu, na czele którego stoi premier i jego 9 zastępców. W skład rządu wchodzi 21 ministrów poszczególnych resortów oraz szefowie służb i agencji federalnych.^[16] Wszyscy są powoływani przez prezydenta. Premier jest jeszcze dodatkowo zatwierdzany przez parlament. Od 16 stycznia 2020 r. funkcję premiera sprawuje **Michaił Miszustin**.^[17]

Na mocy znowelizowanej konstytucji prezydent sprawuje ogólne kierownictwo nad pracami rządu, a premier został pozbawiony prawa do określania podstawowych kierunków jego prac. Władza wykonawcza, dotąd spoczywająca formalnie w rękach premiera, jest podzielona. Część składu gabinetu (przede wszystkim „resorty siłowe”) podlega prezydentowi, część premierowi, obie grupy są też powoływane w różny sposób. Premier ponosi osobistą odpowiedzialność przed prezydentem, a dymisja premiera oznacza automatycznie dymisję całego gabinetu.^[18]

Parlament i wybory parlamentarne. Władza ustawodawcza należy do dwuizbowego parlamentu o nazwie Zgromadzenie Narodowe. Składa się ono z Rady Federacji (izba wyższa), w której zasiada obecnie 170 przedstawicieli podmiotów FR (w tym obecnie 17,1% kobiet), wybieranych przez władze ustawodawcze, oraz z Dumy Państwowej

---

¹³ Spyshop.pl, Wybory prezydenckie w Rosji 2024. Sfałszowane głosowanie, w którym może zwyciężyć tylko Putin, 07.03.2024, <https://www.spyshop.pl/blog/wybory-prezydenckie-w-rosji-2024-sfałszowane-głosowanie-w-którym-może-zwyciężyć-tylko-putin/>

¹⁴ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Spektakl Putina: „wybory” prezydenckie po sowiecku, 18.03.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-03-18/spektakl-putina-wybory-prezydenckie-po-sowiecku>

¹⁵ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Farsa przy urnach. Głosowanie konstytucyjne w Rosji, 02.07.2020, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-07-02/farsa-przy-urnach-głosowanie-konstytucyjne-w-rosji>

¹⁶ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Nowy rząd Rosji - menedżerowie okresu przejściowego? 22.01.2020, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-01-22/nowy-rząd-rosji-menedżerowie-okresu-przejściowego>,

¹⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

¹⁸ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Farsa przy urnach. Głosowanie konstytucyjne w Rosji, 02.07.2020, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-07-02/farsa-przy-urnach-głosowanie-konstytucyjne-w-rosji>

(izba niższa), w której zasiada 450 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych na 5-letnią kadencję (obecnie jest w niej 16,2% kobiet).^[19]

Ostatnie wybory parlamentarne (a także lokalne w części regionów) w Rosji odbyły się w dniach od 17 do 19 września 2021 r. (następne odbędą się w 2026 r.). Według oficjalnych wyników, rządząca dotychczas partia **Jedna Rosja** uzyskała 49,82% poparcia w głosowaniu proporcjonalnym i zwyciężyła w 198 okręgach jednomandatowych. Drugie miejsce zajęła Komunistyczna Partia Federacji Rosyjskiej, która otrzymała 18,93% głosów i zwyciężyła w 9 okręgach jednomandatowych. Następne miejsce przypadło Liberalno-Demokratycznej Partii Rosji, która zdobyła 7,55% głosów (plus 2 mandaty w okręgach jednomandatowych). Kolejne były: Partia Sprawiedliwej Rosji „Za prawdę”, zdobywając 7,46% głosów i 8 mandatów (okręgi jednomandatowe) oraz partia „Nowi Ludzie” z poparciem 5,32% głosów. Pojedyncze mandaty uzyskała ponadto partia Ojczyzna, Partia Wzrostu i Platforma Obywatelska. Do Dumy Państwowej weszło również 5 kandydatów niezależnych. Zgodnie z przewidywaniami, większość konstytucyjną czyli ponad 300 miejsc w niższej izbie parlamentu (Dumie Państwowej) uzyskała ponownie partia Jedna Rosja.^[20] Ponadto kandydaci Kremla zwyciężyli też oficjalnie w I turze we wszystkich bezpośrednich wyborach gubernatorskich (9 regionów), a Jedna Rosja zdobyła większość mandatów we wszystkich parlamentach regionalnych (39 regionów). Wg obserwatorów, oficjalny wynik tych wyborów został osiągnięty również przy pomocy: manipulacji i fałszerstw, wydłużenia głosowania do 3 dni, oddawania głosów poza lokalami wyborczymi, w tym również online, włączenia do udziału w głosowaniu wyborców z okupowanego ukraińskiego Donbasu, utrudniania pracy niezależnym obserwatorom.^[21]

SYSTEM PRAWNY

W Federacji Rosyjskiej obowiązuje system prawa cywilnego. Prawo rosyjskie obejmuje zarówno skodyfikowane ustawy, np. kodeks cywilny i kodeks karny, jak i inne ustawy, które, co do zasady, muszą być zgodne z innymi odpowiednimi kodeksami. Ustawodawstwo ma najwyższą moc prawną (w porównaniu z regulaminami i innymi źródłami prawa). Trybunał Konstytucyjny może jednak unieważnić ustawy, które są niezgodne z konstytucją.^[22]

Orzecznictwo może być uznane za faktyczne źródło prawa, co oznacza że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zawierające interpretacje prawa wiążą wszystkie sądy, organy państwowe, osoby prawne i jednostki.^[23] Z kolei Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej sprawuje nadzór sądowy nad działalnością sądów ustanowionych zgodnie z ustawą "o systemie sądownictwa Federacji Rosyjskiej" i ustawami federalnymi

---

¹⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

²⁰ Gazetaprawna.pl, Centralna Komisja Wyborcza w Rosji ogłosiła pełne wyniki wyborów parlamentarnych, 21.09.2021, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/8250672,wybory-parlamentarne-rosja-ostateczne-wyniki.html>

²¹ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Maria Domańska, Rosja: wybory bez wyboru, 20.09.2021, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-09-20/rosja-wybory-bez-wyboru>

²² Uk.practicallaw.thomsonreuters, Legal systems in the Russian Federation: overview, 01.05.2021, [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true#co_anchor_a450823](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true#co_anchor_a450823)

²³ Uk.practicallaw.thomsonreuters, Legal systems in the Russian Federation: overview, 01.05.2021, [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true#co_anchor_a450823](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true#co_anchor_a450823)

także, w granicach swoich kompetencji, jako sąd instancji odwoławczej i kasacyjnej.^[24]

Ponadto za część rosyjskiego systemu prawnego jest uznawane też prawo międzynarodowe,^[25] choć Rosja wycofała się z wielu tego typu zobowiązań, szczególnie po rozpoczęciu pełnoskalowej wojny w Ukrainie (24.02.2022 r.).^[26]

KARA ŚMIERCI

W Federacji Rosyjskiej obowiązuje moratorium na orzekanie i wykonywanie kary śmierci.^[27] Ostatnie wykonanie egzekucji miało miejsce w sierpniu 1996 r. Kara została wykonana na seryjnym mordercy. Obowiązujący od 1997 r. Kodeks Karny FR formalnie dopuszcza orzekanie kary śmierci w pięciu przypadkach: zabójstwa, zamachu na życie działacza państwowego lub społecznego, zamachu na życie sędziego lub prokuratora, zamachu na życie funkcjonariusza organów ochrony prawa, ludobójstwa. Jednak już po przystąpieniu do Rady Europy w 1996 r. Rosja zaprzestała stosowania kary śmierci. Władze FR w 1997 r. podpisały, ale do dziś nie ratyfikowały Protokołu nr 6 dot. bezwarunkowego zniesienia kary śmierci z 1983 r., który został włączony do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.^[28]

Mimo obowiązywania moratorium na stosowanie kary śmierci, Sąd Najwyższy Republiki Osetii Północnej w 2006 r. wymierzył ją 26-letniemu Nurpaszemu Kułajewowi, jednemu schwytanemu żywcem uczestnikowi ataku terrorystycznego na szkołę w Biesłanie, dokonanego 1 września 2004 r. Jednak później sąd zamienił karę śmierci dla Kułajewa na karę dożywotniego więzienia.^[29]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Według danych ACLED, w 2022 r. doszło w Rosji do ok. 1913 różnego rodzaju incydentów dotyczących bezpieczeństwa, w których śmierć poniosło 114 osób (funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), w 2023 r. – do 4039 incydentów, w których zginęło 249 osób, a do końca września 2024 r. – do ponad 10 388 incydentów, w których zginęło 2546 osób. Najwięcej ofiar w całym ww.

---

²⁴ Vsrf.ru, Верховный Суд Российской Федерации, Общая информация, aktualizacja strony z 2024, <https://vsrf.ru/about/info/court/general/>

²⁵ Uk.practicallaw.thomsonreuters, Legal systems in the Russian Federation: overview, 01.05.2021, [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true#co_anchor_a450823](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true#co_anchor_a450823)

²⁶ Forum18.org, "Virtually anything can be deemed to be unlawful missionary work", 11.04.2022, https://www.forum18.org/archive.php?article_id=2731

²⁷ Europarlament, Kara śmierci w Europie i na świecie. Najważniejsze fakty, 08.03.2019, <http://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/world/20190212STO25910/kara-smierci-w-europie-i-na-swiecie-najwazniejsze-fakty>

²⁸ Capitalpunishmentuk.org, , The end of capital punishment in Europe, <https://capitalpunishmentuk.org/europe.html>

²⁹ Interia.pl, Rosja: Moratorium na stosowanie kary śmierci przedłużone, 19.11.2009, https://wydarzenia.interia.pl/zagranica/news-rosja-moratorium-na-stosowanie-kary-smierci-przedluzone,nld,870621#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox

okresie, tj. od początku 2022 r. do końca września 2024 r., odnotowano na terenach graniczących z Ukrainą, w obwodach kurskim i biełgorodzkiem.^[30]

Dodatkowo, według danych publikowanych przez ukraińskie ministerstwo obrony, w okresie od 24 lutego 2022 roku do 7 października 2024 roku straty osobowe wśród personelu wojskowego Federacji Rosyjskiej, wyniosły ok. 660 tys. żołnierzy: zabitych, rannych i wziętych do niewoli na terytorium Ukrainy.^[31] Według niezależnych analiz BBC, tygodniowo ginie ok. 100 żołnierzy rosyjskich, a łącznie, od początku konfliktu zginęło już co najmniej 70 tys. Rosjan, których dane ukazały się w przestrzeni medialnej, jako osoby poległe na Ukrainie.^[32]

Można zaobserwować więc pogorszenie się sytuacji bezpieczeństwa na terenie Rosji, a decydujący wpływ na nią ma inwazja na Ukrainę, której dokonały wojska rosyjskie w nocy z 23 na 24 lutego 2022 r.

Aktywne działania zbrojne Federacji Rosyjskiej na terenie Ukrainy rozpoczęły się jednak wcześniej - w marcu 2014 roku, kiedy w Moskwie proklamowano aneksję Krymu wraz z Sewastopolem do Federacji Rosyjskiej, jako dwóch jej podmiotów.^[33] Również w marcu 2014 roku rozpoczęły się działania zbrojne we wschodniej Ukrainie, w Donbasie (obwody: doniecki i ługański), wywołane przez prorosyjskich separatystów.^[34] Intensywna faza konfliktu miała miejsce w latach 2014-2015, do okresowych intensyfikacji walk w Donbasie dochodziło także w latach późniejszych. Prowokacje związane z wymianą ognia miały charakter obustronny (co potwierdzają raporty OBWE) i w części przypadków wskazanie strony, która pierwsza otworzyła ogień, pozostaje niemożliwe do ustalenia.^{[35][36]}

W nocy 24 lutego 2022 roku prezydent Rosji Władimir Putin ogłosił początek pełnoskalowej wojskowej „operacji specjalnej”, mającej na celu -według jego deklaracji- obronę ludności Donbasu przed „ludobójstwem” oraz „demilitaryzację i denazyfikację Ukrainy”. Jako podstawę dla wszczęcia agresji wskazał prośbę „republik” separatystycznych (DRL i ŁRL) o pomoc i wolę obrony ludności, która -wg. jego słów- „od ośmiu lat jest ofiarą ludobójstwa ze strony kijowskiego reżimu”. Zapowiedział oddanie pod sąd tych, którzy -jego zdaniem- popełnili „krwawe zbrodnie”, również przeciwko obywatelom Rosji.^[37]

³⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³¹ Rzeczpospolita, Sztab Generalny Sił Zbrojnych Ukrainy podał nowe dane o rosyjskich stratach, 07.10.2024, <https://www.rp.pl/swiat/art41253621-wojna-rosji-z-ukraina-dzien-957>

³² Yahoo News, Mediazona confirms identities of over 71,000 Russian soldiers killed in Ukraine, 28.09.2024, https://www.yahoo.com/news/over-71-000-russian-soldiers-230501749.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly9kdWNrZHVja2dvLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAMd_u48linT2P1XnRtMBqZITi86ErEqWSxvXMjKxWLBxpneBJzX3oam2I3Ba9MJHxWhdBPQJV9OaBrTP80VabJxh3RfukonwtG9yW7XhCfnFJmrxzSjOEatkiUYjKUELBi6fGtwY9bf1iERGyaUOXzN8QdzVydqZ-sA1Uul3CbLG

³³ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Konsekwencje aneksji Krymu, 19.03.2014, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/konsekwencje-aneksji-krymu>

³⁴ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Republiki wojenne w Donbasie rok po wybuchu konfliktu, 17.06.2016, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2015-06-17/republiki-wojenne-w-donbasie-rok-po-wybuchu-konfliktu>

³⁵ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosja: uznanie niepodległości Donbasu, 22.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-22/rosja-uznanie-niepodleglosci-donbasu>

³⁶ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), (Nie)ograniczony mandat użycia sił zbrojnych poza granicami Rosji, 23.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-23/nie-ograniczony-mandat-uzycia-sil-zbrojnych-poz-granicami-rosji>

³⁷ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00), 24.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900>

W pierwszej fazie konfliktu celem władz Federacji Rosyjskiej było przejęcie kontroli nad całą Ukrainą. Moskwa liczyła, że uda się zdobyć Kijów, zdeorganizować i wyeliminować władze polityczne, rozbić ukraińską armię i przeciągnąć ukraińskie społeczeństwo na swoją stronę. Działania zbrojne były prowadzone z kilku kierunków jednocześnie, z terytorium Rosji i Białorusi, Krymu i Donbasu: na północy i północnym wschodzie (kierunki: poleski i siewierski; na Kijów i Czernihów); od wschodu (kierunek słobodzki; od strony miast Sumy i Charków); na południu (kierunek taurydzki); od strony DRL i ŁRL (kierunek donbaski).^[38]

Na przełomie marca i kwietnia 2022 roku Rosja ogłosiła wycofanie się spod Kijowa i ogólnie z północy Ukrainy. We wrześniu 2022 roku miał miejsce odwrót Rosjan spod Charkowa. W październiku-listopadzie 2022 roku w wyniku kontrofensywy wojska ukraińskie wkroczyły do Chersonia i odzyskały kontrolę nad częścią obwodu chersońskiego.^[39] Z kolei 30 września 2022 r. po pośpiesznie zorganizowanym referendum Rosja zaanektowała zdobyte części obwodu donieckiego, chersońskiego, ługańskiego i zaporoskiego.^{[40][41]}

Od tego czasu Rosjanie powoli, lecz sukcesywnie posuwają się w Donbasie do przodu, przejmując kolejne terytoria. Po długim oblężeniu, udało im się przejąć miasto Bachmut w maju 2023 r., Awdijewkę w lutym 2024 r. i Wuhledar w październiku 2024 r. Jednocześnie armia ukraińska próbowała przeprowadzić kolejną ofensywę, jednak jej zdobycze terytorialne miały charakter wyłącznie lokalny, skutkujący przesunięciem pozycji najczęściej o kilkaset metrów, sporadycznie o kilka kilometrów. Sukcesem Ukrainy zakończyły się natomiast operacje morskie, które pozbawiły Rosję możliwości kontrolowania zachodniej części Morza Czarnego i umożliwiły działanie ukraińskiej floty handlowej.^[42] Jednocześnie w 2024 r. Ukraina rozpoczęła serię udanych ataków dronami na rafinerie w różnych częściach Rosji, ograniczając znacząco możliwości przetwarzania ropy.^[43]

W rejonach przygranicznych Rosji z Ukrainą (obwody: bielgorodzki, kurski, woroneski, rostowski, briański, Kraj Krasnodarski, a także zaanektowany Krym i inne) dochodzi do ostrzału artyleryjskiego/rakietowego i ataków lotniczych/dronów ze strony sił ukraińskich, działają tam również ukraińskie grupy dywersyjne lub powiązane z ukraińskimi służbami specjalnymi, które atakują bazy wojskowe, składy broni czy paliw.^[44] Jedną z bardziej aktywnych organizacji partyzanckich jest **Atesh (ogień w języku tatarskim). Atesh zbiera informacje na temat ruchów wojsk rosyjskich, głównie na okupowanym Krymie, ale także wewnątrz Rosji. Przeprowadza także akcje dywersyjne i sabotażowe: niszczy sprzęt, podkłada ładunki wybuchowe**

³⁸ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00), 24.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900>

³⁹ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rok wojny w analizach Ośrodka Studiów Wschodnich, 23.02.2023, https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY_OSW_2302.pdf

⁴⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), War in Ukraine One Year On, Nowhere Safe, 01.03.2023, <https://acleddata.com/2023/03/01/war-in-ukraine-one-year-on-nowhere-safe/>

⁴¹ Washingtonpost.com, Year of war Follow the 600-mile front line between Ukrainian and Russian forces, 21.02.2023, https://www.washingtonpost.com/world/interactive/2023/russia-ukraine-front-line-map/?itid=co_russia-ukraine-explained_1.

⁴² OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Drugi rok wojny: ofensywa Rosji, strategiczne złudzenia Zachodu, 23.02.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-02-23/drugi-rok-wojny-ofensywa-rosji-strategiczne-zludzenia-zachodu>

⁴³ Money, "To zaczyna niepokoić Putina". Ukraińcy uderzają w naftowe imperium Rosji, 25.03.2024, <https://www.money.pl/gospodarka/to-zaczyna-niepokoic-putina-ukraincy-uderzaja-w-naftowe-imperium-rosji-7009773271849888a.html>

⁴⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

na kolej, uniemożliwiając transport itp.^[45] Odnotowano przypadki formowania oddziałów składających się z Rosjan, którzy dopuszczają się aktów dywersji na terenie Rosji. Jest to **Rosyjski Korpus Ochotniczy i Legion Wolnej Rosji**. Oddziały te organizowały kilkudniowe rajdy na terytorium Rosji w obwodach przygranicznych, uczestnicząc w starciach zbrojnych z rosyjską armią i niszcząc rosyjski sprzęt wojskowy.^[46]

Dodatkowo, w sierpniu 2024 r. armia ukraińska przeprowadziła ofensywę na terytorium Rosji, zajmując tereny przygraniczne w **regionie kurskim**, a także przygraniczne miasto **Sudża**. Według niepotwierdzonych informacji strony ukraińskiej z 15 sierpnia 2024 r., opanowano 1250 km² oraz 92 miejscowości.^[47] Siły rosyjskie zwlekały z wysłaniem żołnierzy w ten region walk, kosztem wycofania jednostek z Donbasu, jednak we wrześniu rozpoczęto ograniczoną kontrofensywę, odbijając część zajętych przez Ukrainę terytoriów.^[48]

Obecnie bezpośrednie starcia zbrojne między armiami obu państw trwają głównie w Donbasie, a także -punktowo- na pograniczu obwodów ługańskiego i charkowskiego oraz w obwodzie kurskim.^[49]

Poza Ukrainą, Rosja prowadzi także operacje bojowe na terenie Syrii oraz posiada bazy wojskowe i wojsko rozmieszczone w krajach byłego ZSRR (w Armenii, Białorusi, Gruzji, Kirgistanie i Tadżykistanie). Wojsko rosyjskie stacjonuje także na terenie nieuznawanych terytoriów Naddniestrza (Mołdawia) i Abchazji (Gruzja).^[50]

Oprócz oddziałów armii, za granicą, głównie w Afryce i na Bliskim Wschodzie (w Burkina Faso, Republice Środkowej Afryki, Libii, Mali, Nigrze, Sudanie i Syrii), stacjonują prywatne rosyjskie firmy najemnicze.^[51] Najbardziej znaną tego typu firmą była tzw. **Grupa Wagnera**, należąca do nieżyjącego już Jewgienija Prigożyna. W zamian za usługi wojskowe firmy Prigożyna otrzymywały intratne kontrakty na eksploatację surowców naturalnych (złota, diamentów, ropy naftowej i drewna). Obecnie kontakty i kontrakty Wagnerowców zostały przejęte przez inne spółki wojskowe. Obecnie są jednak w całości podporządkowane ministerstwu obrony, tworząc tzw. **Korpus Afrykański**.^[52]

Polityka Rosji wobec mniejszości muzułmańskich, interwencje w Syrii oraz działania skierowane przeciw islamskim rebeliantom w Afryce przyczyniły się do wzrostu zagrożenia terrorystycznego w tym kraju. Na terenie Rosji aktywne są komórki **Państwa Islamskiego**, które w 2024 r. udowodniło swoją zdolność do

⁴⁵ BBC, Ukraine war: Atesh, the group spying on Russians in occupied Crimea, 06.01.2024, <https://www.bbc.com/news/world-europe-67659275>

⁴⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁷ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Pokrowsk gotuje się do obrony. 908. dzień wojny, 20.08.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-08-20/pokrowsk-gotuje-sie-do-obrony-908-dzien-wojny>

⁴⁸ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosjanie kontratakują w obwodzie kurskim. 936. dzień wojny, 17.09.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-09-17/rosjanie-kontratakuja-w-obwodzie-kurskim-936-dzien-wojny>

⁴⁹ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Wuhledar w rękach Rosjan. 950. dzień wojny, 01.10.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-10-01/wuhledar-w-rekach-rosjan-950-dzien-wojny>

⁵⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

⁵¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

⁵² PISM (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych), Nie tylko Wagner. Półprywatne firmy wojskowe w Rosji, 10.11.2023, <https://pism.pl/publikacje/nie-tylko-wagner-polprywatne-firmy-wojskowe-w-rosji>

przeprowadzania masowych zamachów terrorystycznych, detonując ładunki wybuchowe na terenie hali widowiskowej pod Moskwą.^[53] Rosyjskie służby ogłosiły zatrzymanie 11 uczestników zamachu, w tym czterech bezpośrednich sprawców. Według części mediów amerykańskich, zamach miał zostać przygotowany przez komórki Państwa Islamskiego – Chorasana (ISIS-K). Jest to grupa terrorystyczna powstała w 2015 r. w Afganistanie jako filia Państwa Islamskiego w Syrii, w której strukturach dużą rolę odgrywają m.in. Tadžycy i Uzbegy.^{[54][55]} Konsekwencją tego zamachu była zakrojona na dużą skalę kontrola legalności pobytu osób pochodzących z Azji Centralnej oraz duża skala ich wydań, co spowodowało z kolei masowe wyjazdy z Rosji osób pochodzących z ww. regionu.^[56]

Zamachy terrorystyczne, ataki na policję i wojsko i krótkookresowe operacje specjalne mają miejsce także na **Kaukazie Północnym**, jednak na ogół nie przybierają dużej skali. Według niezależnego portalu o nazwie Węzeł Kaukaski, od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r., odnotowanych zostało tam łącznie 14 ofiar śmiertelnych, wśród których byli głównie tzw. bojownicy z nielegalnych ugrupowań zbrojnych lub osoby podejrzewane o taką działalność, natomiast od stycznia do końca września 2024 r. odnotowano 51 ofiar śmiertelnych, w większości uczestników ataku na cerkiew i synagogę w Derbencie, w Dagestanie.^[57]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Władze rosyjskie nie wprowadziły jak na razie ustawodawstwa specjalnego na terenie całej Federacji Rosyjskiej. Rozpętana przez siebie pełnoskalową wojnę w Ukrainie określają mianem Specjalnej Operacji Wojskowej i to jest jedyne oficjalnie dopuszczalne w Rosji określenie działań rosyjskich w tym kraju. Za nieprzestrzeganie tej terminologii grozi odpowiedzialność administracyjna i karna w całej Rosji.^{[58][59]}

Niemniej jednak 19 października 2022 r. prezydent FR W. Putin wydał rozporządzenie wprowadzające „Reżim/tryb reagowania na średnim poziomie” w rosyjskich obwodach graniczących z Ukrainą, tj. biełgorodzkiem, briańskim, woroneskim, kurskim, rostowskim, w Kraju Krasnodarskim oraz na terenie anektowanego Krymu i miasta Sewastopol. W ramach tego szczególnego trybu szefowie/głowy wspomnianych regionów otrzymali specjalne uprawnienia odnośnie organizacji gospodarki, pracy samorządów, obrony terytorialnej, obrony cywilnej, zapewnienia potrzeb armii, wzmocnienia ochrony porządku publicznego i obiektów strategicznych, wprowadzenia kontroli wjazdów i wyjazdów z regionów, itd.^[60] Tego samego dnia

⁵³ The New York Times, Russia's Battle With Extremists Has Simmered for Years, 24.03.2024, <https://www.nytimes.com/2024/03/24/world/europe/russia-extremism-isis-syria.html>

⁵⁴ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Islamiści i „śląd ukraiński”. Zamach terrorystyczny pod Moskwą, 23.03.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-03-23/islamisci-i-slady-ukrainski-zamach-terrorystyczny-pod-moskwa>

⁵⁵ Tygodnikpowszechny.pl, Co wynika z zamachu pod Moskwą: terroryści i blamaż służb Putina, 27.03.2024, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/co-wynika-z-zamachu-pod-moskwa-terrorysci-i-blamaz-sluzb-putina-tematy-tygodnika-186669>

⁵⁶ Radio Free Europe/Radio Liberty, Mass Exit Of Migrant Workers Is Changing The Face Of Russia's Taxi Scene, 08.10.2024, <https://www.rferl.org/a/russia-taxis-central-asian-migrant-workers/33150193.html>

⁵⁷ Kavkaz-uzel.net, Инфографика. Статистика жертв на Северном Кавказе, odczyt. 09.10.2024, <https://www.kavkaz-uzel.eu/rubric/1103>

⁵⁸ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), ROK WOJNY w analizach Ośrodka Studiów Wschodnich, 02.2023, https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY_OSW_2302.pdf

⁵⁹ Ovd.info, Репрессии в России в 2023 году. Обзор ОВД-Инфо, 18.12.2023, <https://data.ovd.info/repressii-v-rossii-v-2023-godu-obzor-ovd-info#1>

⁶⁰ Kommersant.ru, Путин ввел в приграничных с Украиной регионах средний уровень реагирования, 19.10.2022, <https://www.kommersant.ru/doc/5621145>

prezydent FR wprowadził również stan wojenny w Donieckiej Republice Ludowej, Ługańskiej Republice Ludowej, w okupowanej części obwodu chersońskiego i zaporoskiego.^[61]

Z ogólnie dostępnych źródeł informacji wynika, że tzw. Reżim Operacji Antyterrorystycznej (KTO) obowiązywał przez kilka dni (od 22 maja 2023 r.) w obwodzie biełgorodzkim z powodu akcji dywersyjnej przeprowadzonej przez bojowników tzw. Rosyjskiego Korpusu Ochotniczego i Legionu Wolnej Rosji, które walczą po stronie Ukrainy i stamtąd też przeniknęły na teren ww. obwodu.^[62]

Miesiąc później, tj. 24 czerwca 2023 r., z powodu próby przewrotu państwowego i marszu na Moskwę J. Prigożina i jego prywatnej firmy wojskowej „Grupa Wagnera”, władze FR wprowadziły KTO w kilku regionach Rosji, tj. w Moskwie, obwodzie moskiewskim, woroneskim i rostowskim.^[63] Po zawarciu ugody i wycofaniu się oddziałów Prigożina ze szturmu na Moskwę i z Woroneża władze odwołały KTO w ww. regionach (26.06.2023 r.).^[64]

Kilkudniowe KTO było również wprowadzane przez władze w paru rejonach Kaukazu Północnego, w tym np. na początku lutego 2023 r. w chutorze Pietrowskij w Kraju Stawropolskim^[65] czy na początku kwietnia 2023 r. w rej. maglobeskim w Inguszetii.^[66] Także na początku marca 2024 r. władze wprowadziły na 2 dni reżim KTO w Inguszetii w związku ze strzelaniną, do jakiej doszło w rejonie kilku ulic w Karabułaku.^{[67][68]}

Z kolei w sierpniu 2024 r. KTO zostało wprowadzone w regionie przygranicznym (obwód kurski, briański i biełgorodzki) w związku z atakiem ukraińskim na obwód kurski.^[69]

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

Według danych ACLED, w 2022 r. w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 81 cywilów, z kolei w 2023 r. odnotowano 112 ofiar cywilnych, zaś do końca września 2024 r. – 440 ofiar cywilnych. W całym okresie od początku 2022 do końca września 2024 r. najbardziej niebezpiecznymi regionami były obwody: biełgorodzki (253 ofiary cywilne), moskiewski (142 ofiary cywilne) i kurski (130 ofiar cywilnych). W obwodach

---

⁶¹ Kommersant.ru, Путин ввел в приграничных с Украиной регионах средний уровень реагирования, 19.10.2022, <https://www.kommersant.ru/doc/5621145>

⁶² Dw.com, Контртеррористическая операция в РФ: что такое "режим КТО", 24.06.2023, <https://www.dw.com/ru/kontrterroristiceskaa-operacia-v-rossii-cto-takoe-rezim-kto/a-66020872>

⁶³ Fontanka.ru, Режим КТО — какие штрафы и сроки грозят за его нарушение, 24.06.2023, <https://www.fontanka.ru/2023/06/24/72430838/>

⁶⁴ Newdaynews.ru, В трех регионах России отменили режим контртеррористической операции, 26.06.2023, <https://newdaynews.ru/politics/799169.html>

⁶⁵ Kavkaz-uzel.eu, В I квартале 2023 года в ходе вооруженного конфликта на Северном Кавказе погибли 7 человек, 05.04.2023, <https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/387466>

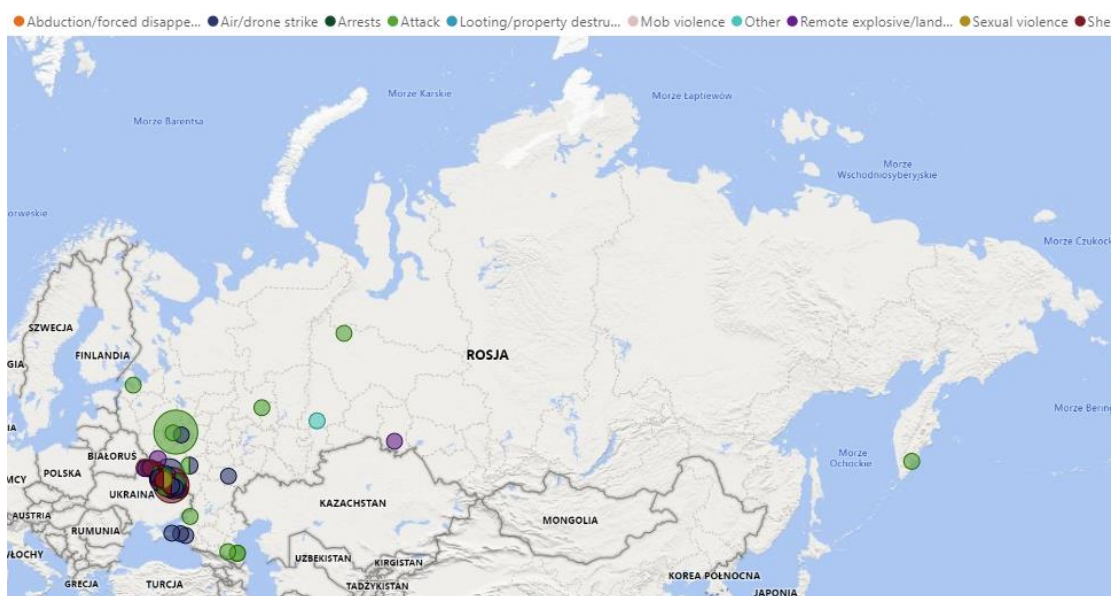
⁶⁶ Kavkaz-uzel.eu, В ходе вооруженного конфликта на Северном Кавказе во II квартале 2023 года убито 6 человек, 05.07.2023, <https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/390298>

⁶⁷ Ria.ru, Калиматов призвал жителей Ингушетии сохранять спокойствие из-за КТО в Карабулаке, 02.03.2024, <https://ria.ru/20240302/spokoystvie-1930764280.html>

⁶⁸ Svoboda.org, В Ингушетии полиция вступила в перестрелку с неизвестными, 03.03.2024, <https://www.svoboda.org/a/v-inguszetii-politsiya-vstupila-v-perestrelku-s-neizvestnymi/32845783.html>

⁶⁹ Reuters, Russia imposes anti-terrorism measures in three border regions, agencies say, quoting officials, 10.08.2024, <https://www.reuters.com/world/europe/russia-imposes-anti-terrorism-measures-three-border-regions-agencies-say-quoting-2024-08-09/>

bielgorodzkim i kurskim ludność cywilna była ofiarą przede wszystkim działań wojennych, natomiast na liczbę ofiar w obwodzie moskiewskim miał pojedynczy zamach terrorystyczny na halę widowiskową, zorganizowany przez Państwo Islamskie.^[70]

Mapa. Regiony największego ryzyka dla ludności cywilnej w okresie: 30.09.2023-30.09.2024, na podstawie danych ACLED.^[71]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

Działania wojenne w strefie przyfrontowej, toczące się od 2022 r. spowodowały co najmniej 373 ofiary śmiertelne wśród cywilów, najwięcej w obwodzie bielgorodzkim (235) i kurskim (117). Pojedyncze ofiary odnotowano także w obwodzie briańskim, Kraju Krasnodarskim, obwodach lipieckim, moskiewskim, rostowskim i saratowskim. Większość ofiar była konsekwencją ukraińskiego ostrzału przygranicznego, ataków z użyciem dronów lub rakiet.^[72]

Największy atak miał miejsce 30 grudnia 2023 r., kiedy to rakiety armii ukraińskiej spadły na Białgorod, powodując śmierć 25 osób. Rannych zostało ponad 108 osób, a kilkadziesiąt budynków i samochodów zostało zniszczonych.^[73]

We wrześniu 2024 r. podczas kontrofensywy w obwodzie kurskim, na skutek rosyjskiego ataku z powietrza w okolicach miasta Sudża zginęło co najmniej 23

⁷⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, civilians, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷¹ Opracowanie własne WIKP na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap

⁷² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, civilians, airstrikes, shellings, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, civilians, airstrikes, shellings 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

cywilów. Strona rosyjska i ukraińska oskarżają się wzajemnie o przeprowadzenie tego ataku.^[74]

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2022 r. do końca września 2024 r. na terenie Rosji nie odnotowano działań partyzanckich, których ofiarą byłaby ludność cywila.

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2022 r. do końca września 2024 r. na terenie Rosji nie odnotowano działań odwetowych ze strony wojsk rosyjskich, których ofiarą byłaby ludność cywilna.

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Okresowo w obwodach biełgorodzkim i kurskim są zamykane szkoły i sklepy. Ostrzał artyleryjski niszczy infrastrukturę cywilną w obu regionach, w tym domy, przedszkola i szkoły. Niektóre szkoły prowadzą nauczanie zdalne.^{[75][76]}

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Terroryzm pozostaje nadal poważnym problemem na terenie Federacji Rosyjskiej.

W dniu 22 marca 2024 r. doszło w Rosji do jednego z najkrwawszych zamachów terrorystycznych od czasów ataku na Dubrowkę w 2002 r. i zamachu na szkołę w Biesłanie w 2004 r. W godzinach popołudniowych ww. 22 marca 2024 r. w podmoskiewskim Krasnogorsku do sali koncertowej *Crocus City Hall* wtargnęło około 4-5 zamaskowanych mężczyzn uzbrojonych w broń automatyczną, którzy otworzyli ogień do przebywających w budynku cywilów, a następnie zdetonowali ładunki wybuchowe, co wywołało pożar i doprowadziło do zawalenia się dachu. Liczba ofiar ataku terrorystycznego to co najmniej 137 zabitych osób i ok. 140 osób rannych. Do odpowiedzialności za ten zamach przyznało się Państwo Islamskie. Rosyjskie służby ogłosiły zatrzymanie 11 uczestników zamachu, w tym czterech bezpośrednich sprawców. W mediach społecznościowych pojawiły się nagrania z ich brutalnych przesłuchań. Wg części mediów amerykańskich, zamach miał zostać przygotowany przez komórki Państwa Islamskiego – Chorasana (ISIS-K). Jest to grupa

⁷⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, civilians, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷⁵ Reuters, Ukraine's attacks on Belgorod disrupt school sessions, governor says, 02.09.2024, <https://www.reuters.com/world/europe/ukraines-attacks-belgorod-disrupt-school-sessions-governor-says-2024-09-02/>

⁷⁶ BBC, Russia: Schools and shops shut in Belgorod amid air strikes, 16.03.2024, <https://www.bbc.com/news/world-europe-68586062>

terrorystyczna powstała w 2015 r. w Afganistanie jako filia Państwa Islamskiego w Syrii, w której strukturach dużą rolę odgrywają m.in. Tadzycy i Uzbegy.^{[77][78]}

23 czerwca 2024 r. w Republice Dagestanu doszło do dwóch równoległych ataków w Derbencie: na kościół prawosławny oraz na synagogę. Doszło także do starć napastników z policją. Zginęło co najmniej 21 osób, w większości policjantów oraz co najmniej dwóch cywilów. O atak została oskarżona rodzina (synowie) jednego z lokalnych urzędników.^[79]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

Do porwań i bezprawnych egzekucji dochodzi często w regionie Kaukazu Północnego. Od początku 2022 r. ACLED odnotował w Czeczenii 30 przypadków ataków na cywilów, w których zginęło 9 osób, w Dagestanie – w 15 atakach zginęły 3 osoby, w Kabardyno-Bałkarii zginęły 2 osoby, w Inguszetii – 1. W Czeczenii odnotowano także przypadki zatrzymań i porwań, w szczególności osób należących do mniejszości LGBTQI+, ale także osób postrzeganych jako krytycy Kadyrowa, oraz rodzin działaczy emigracyjnych.^[80]

6 osób podejrzanych o przynależność do mniejszości LGBTQI+ zostało porwanych i zabitych w styczniu i maju 2022 r. przez służby Ramzana Kadyrowa w Republice Czeczenii.^[81]

Z kolei na początku stycznia 2023 r. policja czeczeńska porwała ok. 20 młodych mężczyzn ze wsi Alchan-Kala w Czeczenii. Według mediów byli oni torturowani przez policję w jej siedzibie w Groznm, gdyż podejrzewala ich ona o powiązania z grupami ekstremistycznymi.^[82]

Około 6 maja 2024 r. niezidentyfikowane osoby uprowadziły ponad 30 osób z miejscowości Szali za rzekome popieranie w mediach społecznościowych podpalenia samochodu, mającego na tablicy rejestracyjnej znak Ramzana i Adama Kadyrowów. Jedna z tych osób została następnie zabita w więzieniu.^[83]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Od 24 lutego 2022 r. w całej Rosji dochodziło i nadal dochodzi, choć już nie na tak dużą skalę jak w 2022 r., do demonstracji antywojennych, w tym do jednoosobowych

⁷⁷ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Islamiści i „śląd ukraiński”. Zamach terrorystyczny pod Moskwą, 23.03.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-03-23/islamisci-i-slad-ukrainski-zamach-terrorystyczny-pod-moskwa>

⁷⁸ Tygodnikpowszechny.pl, Co wynika z zamachu pod Moskwą: terroryści i blamaż służb Putina, 27.03.2024, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/co-wynika-z-zamachu-pod-moskwa-terrorysci-i-blamaz-sluzb-putina-tematy-tygodnika-186669>

⁷⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, civilians, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, attacks against civilians, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, attacks against civilians, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, attacks against civilians, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, attacks against civilians, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

pikiet, mających w dużej mierze charakter spontaniczny. Liczba ich uczestników sięgnęła maksymalnie kilku tysięcy w czasie pierwszych demonstracji, do jakich doszło w Moskwie i Petersburgu (24 lutego 2022 r.). Wg rosyjskich obrońców praw człowieka, w dniach 24–28 lutego 2022 r. służby rosyjskie zatrzymały ogółem prawie 7 tys. osób, najwięcej w związku z udziałem w akcjach 24 lutego – prawie 1980 osób w 67 miastach.^[84] Od początku wojny w Ukrainie do końca października 2022 r., za udział w akcjach/demonstracjach antywojennych, władze aresztowały 19 tys. osób w 226 miejscowościach. Poza nimi, 154 osoby zostały zatrzymane z powodu postów antywojennych (wpisów w Internecie), 126 z powodu prezentowania (np. noszenia) symboli antywojennych. Dodatkowo 229 kolejnych osób zostało zatrzymanych już po zakończeniu ww. akcji antywojennych.^{[85][86]} Łącznie w ciągu całego 2022 r., z powodu udziału w demonstracjach władze zatrzymały 20 431 osób.^[87]

Uczestnicy manifestacji oraz otwarcie deklarujący się przeciwnicy wojny w Ukrainie byli i są zatrzymywani, i przewożeni do aresztów, gdzie są często poddawani nieludzkiemu traktowaniu i torturom, a także groźbom użycia przemocy seksualnej. Ponadto w Moskwie, Petersburgu, Kałudze, Samarze doszło do pobić przez prorządowe bojówki osób znanych ze swoich poglądów antywojennych, w tym redaktora naczelnego Nowej Gazety i laureata pokojowej nagrody Nobla D. Muradowa.^[88]

Jak wynika z informacji ACLED, od początku 2022 r. do października 2024 r. doszło w Rosji do niemal 2000 protestów i zamieszek, najwięcej z nich odbyło się w Moskwie, Dagestanie, Petersburgu, i Nowosybirsku. Nie spowodowały one żadnych ofiar cywilnych, często towarzyszyły im jednak zatrzymania.^[89]

Według ostatnich danych, publikowanych przez rosyjskich obrońców praw człowieka, w ciągu całego 2023 r. władze FR zatrzymały 950 osób z powodu udziału w demonstracjach/protestach, znacznie mniej niż w rekordowym pod tym względem 2022 r.^[90]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Na terenie całej FR działają liczne zorganizowane grupy przestępcze, zróżnicowane etnicznie i regionalnie. Większość głównych sieci przestępczych jest kontrolowana przez członków sił bezpieczeństwa średniego i wysokiego szczebla, pod milczącym nadzorem i kontrolą elit politycznych wysokiego szczebla, zarówno na poziomie lokalnym, jak i federalnym. Ponadto państwo radzi sobie z dużymi i brutalnymi

⁸⁴ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Maria Domańska, Reakcje społeczne w Rosji na inwazję na Ukrainę, 02.03.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-03-02/reakcje-spooleczne-w-rosji-na-inwazje-na-ukraine>

⁸⁵ Ovdinfo.org, Сводка антивоенных репрессий. Восемь месяцев войны, 10.2022, <https://data.ovdinfo.org/svodka-antivoenny-repressiy-vosem-mesyacev-voyny#1>

⁸⁶ EUAA, COI Report The Russian Federation - Political opposition, 12.2022, https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2022_12_EUAA_COI_Report_Russian_Federation_Political_opposition.pdf

⁸⁷ Ovdinfo.org, Задержания на публичных акциях. Данные за 2012–2023 годы, 12.02.2024, <https://data.ovd.info/dannye-po-zaderzhaniyam-na-publichnykh-akciyakh-za-2011-2023>

⁸⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, protests, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia, protests, 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁹⁰ Ovdinfo.org, Задержания на публичных акциях. Данные за 2012–2023 годы, 12.02.2024, <https://data.ovd.info/dannye-po-zaderzhaniyam-na-publichnykh-akciyakh-za-2011-2023>

grupami przestępczymi, pozwalając niektórym bossom gangów działać, zarówno na czarnym rynku, jak i w legalnym biznesie, pod warunkiem, że nie zwracają uwagi opinii publicznej na swoje działania za pomocą przemocy. Obowiązuje je tzw. kodeks postępowania „książąt złodziei” (w jęz. ros. „worów w zakonie”), która sięga swoimi korzeniami czasów rewolucji październikowej i ZSRR.^{[91][92]}

Władze centralne Rosji współpracują i wykorzystują działania grup przestępczych w celach politycznych, zarówno wewnątrz kraju, jak i poza jego granicami, głównie w UE, również w czasie tzw. cyberataków na struktury administracyjne innych państw. Rosyjskie grupy przestępcze zajmują się głównie przemytem narkotyków, broni, prostytutką i wymuszaniem okupów i haraczy, zabójstwami na zlecenie itp. Część z nich uczestniczy też w konflikcie w Ukrainie.^[93] Najbardziej spektakularnym przykładem była i nadal pozostaje tzw. Grupa Wagnera czyli prywatna firma wojskowa założona przez nieżyjącego J. Prigożina, która do swoich oddziałów walczących na Ukrainie, rekrutowała między innymi osoby z przeszłością kryminalną oraz więźniów odbywających wyroki karne w Rosji.^[94]

Rosyjskie grupy w stylu mafii prowadzą również różne działania przestępcze w innych częściach świata, takie jak pranie pieniędzy na Cyprze i Kajmanach, oszustwa finansowe w Nowym Jorku i kradzieże samochodów w Europie. W Rosji działa również kilka zagranicznych grup przestępczych. Azerbejdżańskie zorganizowane grupy przestępcze często zajmują się haraczami i wymuszeniami ochrony, podczas gdy gruzińskie gangi są szczególnie aktywne w wymuszeniach od swoich własnych społeczności. Gangi środkowoazjatyckie działają głównie w handlu ludźmi, ale także w handlu narkotykami, w szczególności opiatami i marihuaną. Chińskie zorganizowane grupy przestępcze są zaangażowane w różne działania przestępcze, w tym handel ludźmi, produkcję i handel podrobionymi towarami i zasobami nieodnawialnymi oraz przestępstwa przeciwko florze i faunie, szczególnie w regionach Dalekiego Wschodu i Centralnej Rosji. Chińskie zorganizowane grupy przestępcze są również głównymi dostawcami narkotyków syntetycznych i składników do ich produkcji.^[95]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Zgodnie z konstytucją Federacji Rosyjskiej, każdy obywatel tego państwa posiada prawo do swobody przemieszczania się, wyboru miejsca pobytu i miejsca zamieszkania. Tym niemniej, dorośli Rosjanie zobowiązani są do posiadania przy sobie rosyjskiego paszportu wewnętrznego (odpowiednik polskiego dowodu

---

⁹¹ Global Organized Crime Index, Russia 2023, <https://ocindex.net/country/russia>

⁹² Global Security.org, Russian Organized Crime, 1.09.2020, <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/russian-organized-crime.htm>,

⁹³ Global Organized Crime Index, Russia 2023, <https://ocindex.net/country/russia>

⁹⁴ Belsat.eu, Wyjaśniamy, czym jest Grupa Wagnera, jaka jest jej historia i cele, 24.06.2023, <https://belsat.eu/pl/news/24-06-2023-wyjasniamy-czym-jest-grupa-wagnera-jaka-jest-jej-historia-i-cele>

⁹⁵ Global Organized Crime Index, Russia 2023, <https://ocindex.net/country/russia>

osobistego; ros. Паспорт гражданина Российской Федерации) w trakcie podróży po kraju. Jednocześnie, na terytorium Federacji Rosyjskiej istnieje obowiązek rejestracji miejsca pobytu i miejsca zamieszkania w granicach Federacji Rosyjskiej. Organami rejestrującymi obywateli FR w nowym miejscu pobytu i w nowym miejscu zamieszkania są organy terytorialne federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.^[96] Władze lokalne mogą odmówić dostępu do podstawowych usług osobom bez paszportu wewnętrznego i rejestracji w danym miejscu. Wiele władz lokalnych utrudnia rejestrację w nowym miejscu poprzez wprowadzanie lokalnych zasad rejestracji.^[97]

Władze rosyjskie stosują ograniczenia swobody przemieszczania się w stosunku do osób, w sprawach których toczą się postępowania przed sądami, a których motywami mają podłoże polityczne oraz w sprawach osób, które są niewygodne politycznie.^[98]

Ponadto sąd może zakazać wyjazdu z kraju osobie mającej nieregulowane długi (na początku 2023 r. ponad 8 mln obywateli FR nie mogło opuścić kraju z tego powodu^[99]), podejrzanej o popełnienie przestępstwa, oskarżanej lub uznanej za winną popełnienia przestępstwa, a także osobie mającej dostęp do tajnych informacji. Prawo przewiduje tymczasowe ograniczenie prawa do wyjazdu z kraju także dla osób z niezakończoną procedurą bankructwa.^{[100][101]}

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Ludność zamieszkująca w Federacji Rosyjskiej jest skoncentrowana głównie w części kraju (na 1/5 całego obszaru) położonej nad Morzem Bałtyckim i ciągnącej się na południe do Morza Kaspijskiego i na wschód wzdłuż granicy z Kazachstanem. Kolejne duże skupiska znajdują się na południu kraju. Odsetek ludności miejskiej, wg ostatnich danych z 2023 r., wynosi 75,3% wszystkich mieszkańców kraju. Współczynnik urbanizacji wynosi 0,11%.^[102]

W Rosji wiele osób, np. młodych, decyduje się na wyjazd z rejonów wiejskich do dużych miast, w tym do tych największych i obecnie wieloetnicznych, tj. Moskwy (ponad 12 mln mieszkańców), Petersburga (ponad 5 mln mieszkańców), Nowosybirsk (ponad 1,6 mln), Jekaterynburga (1,5 mln), Kazania (1,3 mln). Dają one szansę na edukację oraz znalezienie pracy i możliwości rozwoju czy znacznie wyższe zarobki (niż w innych regionach) – nawet na poziomie tych, które są dostępne w innych metropoliach światowych (przynajmniej do czasu rozpoczęcia przez Rosję wojny w Ukrainie 24.02.2022 r.). Federacja Rosyjska jest skomunikowana, mimo

⁹⁶ CIS-Legislation, Law of the Russian Federation „About the right of citizens of the Russian Federation to freedom of travel, the choice of the place of stay and residence within the Russian Federation, <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=1446>

⁹⁷ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Russia, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/russia/>

⁹⁸ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Russia, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/russia/>

⁹⁹ Bankrotstvo-476.ru, Рекордное количество должников: почему все больше россиян не могут покинуть страну? 23.01.2023, <https://bankrotstvo-476.ru/rekordnoe-kolichestvo-dolzhnikov-pochemu-vse-boishe-rossiyan-ne-mogut-pokinut-stranu/?ysclid=itsn1sly1q261743760>

¹⁰⁰ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Russia, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/russia/>

¹⁰¹ Journal.tinkoff.ru, За что могут не выпустить за границу, 16.02.2023, <https://journal.tinkoff.ru/guide/zapretili-za-granicu/?ysclid=Islwqsvgo9318917429>

¹⁰² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 26.03.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>

ogromnych odległości (nadal pozostaje największym krajem świata). Posiada wewnętrzne połączenia lotnicze, sieć komunikacji kolejowej (tzw. kolej transsyberyjską), docierającej na Daleki Wschód i Syberię, oraz drogi samochodowe w różnym stanie technicznym, ale raczej umożliwiające przemieszczanie się wewnątrz kraju.^[103]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

W końcu 2023 r. IDMC (Internal Displacement Monitoring Center) ocenił liczbę osób wewnątrznie przemieszczonych w Rosji na 60 000 osób. Większość z nich stanowią mieszkańcy obwodów: biełgorodzkiego i kurskiego FR. Organizacja wlicza do statystyk także osoby wewnątrznie przesiedlone w latach 1990-tych (ok. 86 osób) i zaznacza, że brakuje oficjalnych danych, a te publikowane mają charakter szacunkowy.^[104]

Z kolei w sierpniu 2024 r. ewakuowano co najmniej 76 tys. osób z terenów przygranicznych regionu kurskiego. Zorganizowano 60 ośrodków tymczasowego zakwaterowania, z czego 6 zlokalizowanych jest w obwodzie kurskim. Większość osób ewakuowała się jednak na własną rękę.^[105] Kolejne osoby są ewakuowane, a do października 2024 r., liczba osób, które opuściły obwód kurski sięgnęła 150 tys.^[106]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Największa fala emigracji i uchodźstwa z Rosji od czasu upadku ZSRR i masowych wyjazdów emigrantów postsowieckich w latach 1990-tych, nastąpiła po inwazji wojsk rosyjskich na Ukrainę 24 lutego 2022 r. Wg wstępnych danych mogło to być ponad 500 tys. osób, czy jak mówią ostatnie szacunki nawet ok. 1 mln. I liczba ta może dalej rosnać. Rosjanie wyjeżdżali głównie do Gruzji, Armenii i Kazachstanu. Osoby posiadające wizey wybierały kraje nadbałtyckie, Finlandię czy inne kraje w Europie. Wg dostępnych danych, największa grupa rosyjskich uciekinierów (w tym przed mobilizacją do wojska) i migrantów w krajach ościennych przebywa obecnie w Gruzji – 112 tys. osób, następnie w Kazachstanie – 100 tys., Serbii (choć nie jest to kraj graniczący z Rosją) – 100 tys., Turcji – 78 tys., Armenii – 65,141 i w już bardziej oddalonych i niegraniczących z Rosją: Izraelu – 37,364, Republice Kirgizji – 40 tys., Stanach Zjednoczonych Ameryki Płn. – 21,763 i Mongolii – 7,700 osób. Wg ekspertów, prawdopodobnie większość z nich wyjechała na stałe/na zawsze. Im dłużej będzie trwała wojna, tym mniej z nich zdecyduje się na powrót. Ich masowy napływ głównie do państw postsowieckich, takich jak Gruzja, Armenia, Kazachstan

---

¹⁰³ Brunarska Z., Współczesne migracje na obszarze poradzieckim przez pryzmat koncepcji migracji poimperialnych, 2.12.2013, <http://www.ceemr.uw.edu.pl/vol-2-no-2-december-2013/articles/wsp-czesne-migracje-na-obszarze-poradzieckim-przez-pryzmat>

¹⁰⁴ Internal-displacement.org, Country Profile, Russian Federation, <https://www.internal-displacement.org/countries/russia>

¹⁰⁵ Gazeta, Panika wśród Rosjan. Zarządzono masową ewakuację, 10.08.2024, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,31218942,panika-wsrod-rosjan-zaradzono-masowa-ewakuacje-putin-rozpoczal.html>

¹⁰⁶ Silovoj Blok, Минобороны: ВС России эвакуировали 20 человек из Обуховки в Курской области, 06.10.2024, <https://www.sila-rf.ru/2024/10/06/minoborony-vs-rossii-evakuirovali-20-chelovek-iz-obuhovki-v-kurskoj-oblasti/>

czy Kirgistan, spowodował np. wzrost cen wynajmu i kupna nieruchomości, co wpłynęło na wzrost napięcia w relacjach z rdzennymi mieszkańcami tych krajów.^[107]

PODSUMOWANIE

Federacja Rosyjska (FR) jest formalnie federacyjną republiką prezydencką, jednak w praktyce jest państwem silnie scentralizowanym, w którym absolutną władzę posiada prezydent W.W. Putin i jego otoczenie.

W Federacji Rosyjskiej obowiązuje moratorium na orzekanie i wykonywanie kary śmierci. Władze FR w 1997 r. podpisały, ale do dziś nie ratyfikowały Protokołu nr 6 dot. bezwarunkowego zniesienia kary śmierci z 1983 r., który został włączony do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Od 24 lutego 2022 r. armia rosyjska prowadzi pełnoskalową wojnę w Ukrainie. Konflikt ten jednak zaczyna być odczuwalny w coraz większym stopniu również na terytorium samej Federacji Rosyjskiej. Od początku konfliktu, Ukraina prowadzi sporadyczny ostrzał terytoriów przygranicznych FR, a także atakuje instalacje naftowe, lotniska i składy broni, również dalej od linii frontu. Ponadto, w sierpniu 2024 r. wojska ukraińskie przekroczyły granicę z Federacją Rosyjską i od tego czasu okupują część obwodu kurskiego, wraz z przygranicznym miastem Sudża.

Na terytorium FR nie istnieje powszechne zagrożenie życia ludności cywilnej, jednak w kilku obwodach graniczących z Ukrainą (przede wszystkim obwód kurski i bełgorodzki), odnotowuje się coraz wyższą liczbę cywilnych ofiar działań zbrojnych, w tym przede wszystkim ostrzału artyleryjskiego/rakietowego i ataków lotniczych/dronów ze strony ukraińskiej. Większość ludności, która chciała opuścić obwód kurski, została ewakuowana z tych terenów i znalazła bezpieczne schronienie w innych częściach FR.

---

¹⁰⁷ Washingtonpost.com, Russians abandon wartime Russia in historic exodus, 13.02.2023, <https://www.washingtonpost.com/world/2023/02/13/russia-diaspora-war-ukraine/>

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

---

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Russia 01.01.2022-30.09.2024, dane pobrano 08.10.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. Bankrotstvo-476.ru, Рекордное количество должников: почему все больше россиян не могут покинуть страну? 23.01.2023, <https://bankrotstvo-476.ru/rekordnoe-kolichestvo-dolzhnikov-pochemu-vse-bolshe-rossiyan-ne-mogut-pokinut-stranu/?ysclid=ltsn1sly1q261743760>
3. BBC, Ukraine war: Atesh, the group spying on Russians in occupied Crimea, 06.01.2024, <https://www.bbc.com/news/world-europe-67659275>
4. Belsat.eu, Wyjaśniamy, czym jest Grupa Wagnera, jaka jest jej historia i cele, 24.06.2023, <https://belsat.eu/pl/news/24-06-2023-wyjasniamy-czym-jest-grupa-wagnera-jaka-jest-jej-historia-i-cele>
5. Brunarska Z., Współczesne migracje na obszarze poradzieckim przez pryzmat koncepcji migracji poimperialnych, 2.12.2013, <http://www.ceemr.uw.edu.pl/vol-2-no-2-december-2013/articles/wsp-czesne-migracje-na-obszarze-poradzieckim-przez-pryzmat>
6. Capitalpunishmentuk.org, , The end of capital punishment in Europe, <https://capitalpunishmentuk.org/europe.html>
7. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, 03.10.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>
8. CIS-Legislation, Law of the Russian Federation „About the right of citizens of the Russian Federation to freedom of travel, the choice of the place of stay and residence within the Russian Federation, <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=1446>
9. Country Meters, Russian Federation population (2024) live, https://countrymeters.info/en/Russian_Federation
10. Dw.com, Контртеррористическая операция в РФ: что такое "режим КТО", 24.06.2023, <https://www.dw.com/ru/kontrterroristiceskaa-operacia-v-rossii-cto-takoe-rezim-cto/a-66020872>
11. EUAA, COI Report The Russian Federation - Political opposition, 12.2022, https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2022_12_EUAA_COI_Report_Russian_Federation_Political_opposition.pdf
12. Europarlament, Kara śmierci w Europie i na świecie. Najważniejsze fakty, 08.03.2019, <http://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/world/20190212STO25910/kara-smierci-w-europie-i-na-swiecie-najwazniejsze-fakty>
13. Fontanka.ru, Режим КТО – какие штрафы и сроки грозят за его нарушение, 24.06.2023, <https://www.fontanka.ru/2023/06/24/72430838/>
14. Forum18.org, "Virtually anything can be deemed to be unlawful missionary work", 11.04.2022, https://www.forum18.org/archive.php?article_id=2731

15. Gazeta, Panika wśród Rosjan. Zarządzono masową ewakuację, 10.08.2024, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,31218942,panika-wsrod-rosjan-zarządzono-masowa-ewakuacje-putin-rozpozczal.html>
16. Gazetaprawna.pl, Centralna Komisja Wyborcza w Rosji ogłosiła pełne wyniki wyborów parlamentarnych, 21.09.2021, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/8250672,wybory-parlamentarne-rosja-ostateczne-wyniki.html>
17. Global Organized Crime Index, Russia 2023, <https://ocindex.net/country/russia>
18. Global Security.org, Russian Organized Crime, 1.09.2020, <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/russian-organized-crime.htm>,
19. Interia.pl, Rosja: Moratorium na stosowanie kary śmierci przedłużone, 19.11.2009, https://wydarzenia.interia.pl/zagranica/news-rosja-moratorium-na-stosowanie-kary-smierci-przedluzone,nld.870621/utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox
20. Internal-displacement.org, Country Profile, Russian Federation, <https://www.internal-displacement.org/countries/russia>
21. Journal.tinkoff.ru, За что могут не выпустить за границу, 16.02.2023, <https://journal.tinkoff.ru/guide/zapretili-za-granicu/?ysclid=lslwqsvgo9318917429>
22. Kavkaz-uzel.eu, В I квартале 2023 года в ходе вооруженного конфликта на Северном Кавказе погибли 7 человек, 05.04.2023, <https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/387466>
23. Kavkaz-uzel.eu, В ходе вооруженного конфликта на Северном Кавказе во II квартале 2023 года убито 6 человек, 05.07.2023, <https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/390298>
24. Kavkaz-uzel.net, Инфографика. Статистика жертв на Северном Кавказе, оdczyt. 09.10.2024, <https://www.kavkaz-uzel.eu/rubric/1103>
25. Kommersant.ru, Путин ввел в приграничных с Украиной регионах средний уровень реагирования, 19.10.2022, <https://www.kommersant.ru/doc/5621145>
26. Money, "To zaczyna niepokoić Putina". Ukraińcy uderzają w naftowe imperium Rosji, 25.03.2024, <https://www.money.pl/gospodarka/to-zaczyna-niepokoic-putina-ukraincy-uderzaja-w-naftowe-imperium-rosji-7009773271849888a.html>
27. Newdaynews.ru, В трех регионах России отменили режим контртеррористической операции, 26.06.2023, <https://newdaynews.ru/politics/799169.html>
28. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Dyktatura wojenna: władza i społeczeństwo w Rosji, 22.03.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-03-22/dyktatura-wojenna-wladza-i-spoeczenstwo-w-rosji>
29. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Farsa przy urnach. Głosowanie konstytucyjne w Rosji, 02.07.2020,

<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-07-02/farsa-przy-urnach-glosowanie-konstytucyjne-w-rosji>

30. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Islamiści i „śląd ukraiński”. Zamach terrorystyczny pod Moskwą, 23.03.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-03-23/islamisci-i-slad-ukrainski-zamach-terrorystyczny-pod-moskwa>
31. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Maria Domańska, Reakcje społeczne w Rosji na inwazję na Ukrainę, 02.03.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-03-02/reakcje-spoeczne-w-rosji-na-inwazje-na-ukraine>
32. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Maria Domańska, Rosja: wybory bez wyboru, 20.09.2021, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-09-20/rosja-wybory-bez-wyboru>
33. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Nowy rząd Rosji - menedżerowie okresu przejściowego? 22.01.2020, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-01-22/nowy-rzad-rosji-menedzerowie-okresu-przejsciowego>,
34. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), ROK WOJNY w analizach Ośrodka Studiów Wschodnich, 02.2023, https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY_OSW_2302.pdf
35. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosja ogłasza aneksję czterech regionów Ukrainy, 03.10.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-10-03/rosja-oglasza-aneksje-czterech-regionow-ukrainy>
36. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Spektakl Putina: „wybory” prezydenckie po sowiecku, 18.03.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-03-18/spektakl-putina-wybory-prezydenckie-po-sowiecku>
37. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Wybory parlamentarne w Rosji: demonstracja siły Kremla, 21.09.2016, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-09-21/wybory-parlamentarne-w-rosji-demonstracja-sily-kremla>
38. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Drugi rok wojny: ofensywa Rosji, strategiczne złudzenia Zachodu, 23.02.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-02-23/drugi-rok-wojny-ofensywa-rosji-strategiczne-zludzenia-zachodu>
39. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), (Nie)ograniczony mandat użycia sił zbrojnych poza granicami Rosji, 23.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-23/nie-ograniczony-mandat-uzycia-sil-zbrojnych-poz-granicami-rosji>
40. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Konsekwencje aneksji Krymu, 19.03.2014, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/konsekwencje-aneksji-krymu>
41. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Pokrowsk gotuje się do obrony. 908. dzień wojny, 20.08.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-08-20/pokrowsk-gotuje-sie-do-obrony-908-dzien-wojny>

42. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Republiki wojenne w Donbasie rok po wybuchu konfliktu, 17.06.2016, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2015-06-17/republiki-wojenne-w-donbasie-rok-po-wybuchu-konfliktu>
43. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rok wojny w analizach Ośrodka Studiów Wschodnich, 23.02.2023, https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/ROK%20WOJNY_OSW_2302.pdf
44. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosja: uznanie niepodległości Donbasu, 22.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-22/rosja-uznanie-niepodleglosci-donbasu>
45. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosjanie kontratakują w obwodzie kurskim. 936. dzień wojny, 17.09.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-09-17/rosjanie-kontratakuj-a-w-obwodzie-kurskim-936-dzien-wojny>
46. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00), 24.02.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900>
47. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Wuhłedar w rękach Rosjan. 950. dzień wojny, 01.10.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-10-01/wuhledar-w-rekach-rosjan-950-dzien-wojny>
48. Ovd.info, Репрессии в России в 2023 году. Обзор ОВД-Инфо, 18.12.2023, <https://data.ovd.info/repressii-v-rossii-v-2023-godu-obzor-ovd-info/1>
49. Ovdinfo.org, Задержания на публичных акциях. Данные за 2012–2023 годы, 12.02.2024, <https://data.ovd.info/dannye-po-zaderzhaniyam-na-publicnykh-akciyakh-za-2011-2023>
50. Ovdinfo.org, Сводка антивоенных репрессий. Восемь месяцев войны, 10.2022, <https://data.ovdinfo.org/svodka-antivoennyu-repressiy-vosem-mesyacev-voyny/1>
51. Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Informator Ekonomiczny, Rosja, aktualizacja z 01.04.2020, <https://www.gov.pl/web/rosja/informator-ekonomiczny>
52. PISM (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych), Nie tylko Wagner. Półprywatne firmy wojskowe w Rosji, 10.11.2023, <https://pism.pl/publikacje/nie-tylko-wagner-polprywatne-firmy-wojskowe-w-rosji>
53. Radio Free Europe/Radio Liberty, Mass Exit Of Migrant Workers Is Changing The Face Of Russia's Taxi Scene, 08.10.2024, <https://www.rferl.org/a/russia-taxis-central-asian-migrant-workers/33150193.html>
54. Reuters, Russia imposes anti-terrorism measures in three border regions, agencies say, quoting officials, 10.08.2024, <https://www.reuters.com/world/europe/russia-imposes-anti-terrorism-measures-three-border-regions-agencies-say-quoting-2024-08-09/>
55. Ria.ru, Калиматов призвал жителей Ингушетии сохранять спокойствие из-за КТО в Карабулаке, 02.03.2024, <https://ria.ru/20240302/spokoystvie-1930764280.html>

56. Rzeczpospolita, Sztab Generalny Sił Zbrojnych Ukrainy podał nowe dane o rosyjskich stratach, 07.10.2024, <https://www.rp.pl/swiat/art41253621-wojna-rosji-z-ukraina-dzien-957>
57. Silovoj Blok, Минобороны: ВС России эвакуировали 20 человек из Обуховки в Курской области, 06.10.2024, <https://www.silaf.ru/2024/10/06/minoborony-vs-rossii-evakuirovali-20-chelovek-iz-obuhovki-v-kurskoj-oblasti/>
58. Spysshop.pl, Wybory prezydenckie w Rosji 2024. Sfałszowane głosowanie, w którym może zwyciężyć tylko Putin, 07.03.2024, <https://www.spysshop.pl/blog/wybory-prezydenckie-w-rosji-2024-sfalszowane-glosowanie-w-ktorym-moze-zwyciezyc-tylko-putin/>
59. Svoboda.org, В Ингушетии полиция вступила в перестрелку с неизвестными, 03.03.2024, <https://www.svoboda.org/a/v-ingushetii-politsiya-vstupila-v-perestrelku-s-neizvestnymi/32845783.html>
60. The New York Times, Russia's Battle With Extremists Has Simmered for Years, 24.03.2024, <https://www.nytimes.com/2024/03/24/world/europe/russia-extremism-isis-syria.html>
61. Tygodnikpowszechny.pl, Co wynika z zamachu pod Moskwą: terroryści i blamaż służb Putina, 27.03.2024, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/co-wynika-z-zamachu-pod-moskwa-terrorysci-i-blamaz-sluzb-putina-tematy-tygodnika-186669>
62. Uk.practicallaw.thomsonreuters, Legal systems in the Russian Federation: overview, 01.05.2021, [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true/co_anchor_a450823](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-010-2803?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true/co_anchor_a450823)
63. USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Russia, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/russia/>
64. Vsrfr.ru, Верховный Суд Российской Федерации, Общая информация, aktualizacja strony z 2024, <https://vsrf.ru/about/info/court/general/>
65. Washingtonpost.com, Russians abandon wartime Russia in historic exodus, 13.02.2023, <https://www.washingtonpost.com/world/2023/02/13/russia-diaspora-war-ukraine/>
66. Washingtonpost.com, Year of war Follow the 600-mile front line between Ukrainian and Russian forces, 21.02.2023, https://www.washingtonpost.com/world/interactive/2023/russia-ukraine-front-line-map/?itid=co_russia-ukraine-explained_1
67. Wnipd.amu.edu.pl, System polityczny Federacji Rosyjskiej | Bryk Maturalny /5, 04.01.2023, <https://szkola.wnipd.amu.edu.pl/2023/01/04/system-polityczny-federacji-rosyjskiej-bryk-maturalny-5/>
68. Yahoo News, Mediazona confirms identities of over 71,000 Russian soldiers killed in Ukraine, 28.09.2024, https://www.yahoo.com/news/over-71-000-russian-soldiers-230501749.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly9kdWNrZHVja2dvLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAMd_u48linT2P1XnRtMBqZITi86ErEqWSxvXMjKxWLbxpneB

JzX3oam2I3Ba9MJHxWhdBPQJV9OaBrTP80VabJxh3RfukonwtG9yW7XhCfnFJmrxzSjO
EatkjUYjKUELBi6fGtwY9bf1iERGyaUOXzN8QdzVydqZ-sA1Uul3CbLG